

Pisarnica - JU ZAVOD "KOMANSKI MOST"

Primljenio: 29.06

Org. jed.	Jed. klas. znak	Redni broj	Prilog	Vrijednost
01-	128120	-70712		

Crna Gora

Crna Gora

MINISTARSTVO RADA I SOCIJALNOG STARANJA
PODGORICA

Primljenio: 01.07.2020.

Org. jed.	Jed. klas. znak	Redni broj	Prilog	Vrijednost
109	- 128120	- 4681/1		

Ministarstvo rada i socijalnog staranja

PLAN TRANSFORMACIJE

JU ZAVOD „KOMANSKI MOST“

- treći kvartal 2020. godine – treći kvartal 2024. godine -

Podgorica, 2020.

Rimski trg br.46, PC Vektra 81000 Podgorica
 Tel: (+382) 20 482-148; Fax: (+382) 78 11 33 40
www.mrs.gov.me

Uvod

Proces deinstitucionalizacije u Crnoj Gori pokrenut je kao prioritetni aspekt cjelokupne reforme sistema socijalne i dječje zaštite i naveden kao jedan od dugoročnih prioriteta. Tokom 2013. godine Ministarstvo rada i socijalnog staranja je pokrenulo izradu Plana transformacije Javne ustanove Zavod „Komanski most“ (u daljem tekstu Zavod). Plan je usvojen 2014. godine, fokusiran na prevenciju daljih prijema i na postepenu deinstitucionalizaciju korisnika kroz razvoj vještina za samostalan život i pružanje odgovarajućih alternativnih usluga u okviru porodice i zajednice. Plan se zasnivao na principima Konvencije UN-a o pravima osoba sa invaliditetom, koji podstiču i obavezuju društvo da jasno potvrde da su prava lica sa invaliditetom ljudska prava i da kao takva moraju biti zakonski zaštićena i ostvariva u praksi u zajednicama u kojima žive. Plan je djelimično sproveden, a uslijed nedostatka finansijskih sredstava i održivosti nijesu realizovane sve planirane aktivnosti.

Pravo na život u zajednici za lica sa invaliditetom nalaže dostupnost usluga u zajednici kojima se pruža podrška onima kojima je potrebna, omogućavajući im na taj način da učestvuju u svakodnevnom životu zajednice. Dokazi o štetnim efektima institucionalizacije su brojni, a razvoj usluga podrške za život u zajednici postao je pitanje ljudskih prava.

Transformacija institucija je proces koji se odvija paralelno s procesom deinstitucionalizacije koja, neizostavno, vodi ka promjenama u životima korisnika usluge smještaja, ali i u životima njihovih porodica kao i zaposlenih koji im pružaju podršku. Stoga, neophodno je prвobitno stvoriti uslove za izmještanje korisnika iz Zavoda što bi značilo obezbijediti smještaj, a potom izvršiti procjenu sposobnosti korisnika, pripremu korisnika za vaninstitucionalni oblik smještaja, edukaciju stručnih radnika, stručnih saradnika i saradnika radi pružanja što kvalitetnije podrške korisnicima. Plan transformacije donijet je u skladu sa članom 117, stav 2 Zakona o socijalnoj i dječjoj zaštiti („Službeni list Crne Gore“, 27/13, 1/15, 42/15, 56/16, 66/16, 1/17, 31/17, 42/17 i 50/17), Strategijom razvoja sistema socijalne i dječje zaštite 2018-2022 i Strategijom za integraciju lica sa invaliditetom u Crnoj Gori 2016-2020. godine.

Izrazi koji se u ovom planu koriste za fizička lica u muškom rodu podrazumijevaju iste izraze u ženskom rodu.

U cilju jasnijeg definisanja i tumačenja Plana transformacije u nastavku će biti definisani osnovni pojmovi na kojima se bazira i navedene skraćenice koje će se koristiti u daljem tekstu.

Lice sa invaliditetom je lice koje ima dugoročna fizička, mentalna, intelektualna ili senzorna oštećenja koja u sadejstvu sa različitim barijerama mogu otežati puno i efektivno učešće ovih lica u društvu na osnovu jednakosti sa drugima.

Korisnik je pojedinac odnosno porodica, koji su ostvarili pravo iz socijalne i dječje zaštite, odnosno za koje se sprovodi postupak za ostvarivanje prava.

Prema savremenim saznanjima i pristupu Svjetske zdravstvene organizacije, a na temelju podataka dostupnih iz DSM-a, **intelektualne teškoće** definišu se kao značajno ograničenje u ukupnom životu pojedinca, karakteristično ispodprosječno intelektualno funkcionisanje koje je istovremeno praćeno smanjenim nivoom u dvije ili više adaptivnih vještina. Područja adaptivnih vještina su: komunikacija, briga o sebi, stanovanje, socijalne vještine, samousmjeravanje, zdravlje i sigurnost, funkcionalna akademska znanja, slobodno vrijeme i rad. Intelektualne teškoće kao stanje utvrđuje se prije 18. godine života.

Poremećaji iz autističnog spektra su razvojni poremećaji koje karakterišu odstupanja u razvoju socijalnih vještina, komunikaciji, postojanje restriktivnih, repetitivnih i stereotipnih ponašanja, interesovanja i aktivnosti.

Mjere i programi socijalne i dječje zaštite su aktivnosti koje obuhvataju prava iz socijalne i dječje zaštite, s ciljem unapređenja kvaliteta života i osnaživanje korisnika u samostalnom zadovoljavanju osnovnih životnih potreba, kao i njihovog aktivnog uključivanja u društvo.

Deinstitucionalizacija je širi pojam od transformacije, čiji je krajnji cilj uspostavljanje sistema koji pruža mogućnosti, podržavajući osobe sa invaliditetom u ostvarivanju i održavanju optimalnog nivoa samostalnosti i društvenog učešća, uzimajući u obzir lične činioce, okruženje i očekivanja (Brkić Miroslav, *Usluge u zajednici - prepostavke procesa deinstitucionalizacije*).

Transformacija je proces reformisanja mandata rezidencijalnih ustanova, odnosno usluga koje pružaju. Usluge smještaja transformišu se u usluge u zajednici, u cilju stvaranja sistema mogućnosti. U tom smislu, transformacija ustanova je bitna karika u ostvarivanju željenog ishoda, ali se ne može poistovjetiti sa deinstitucionalizacijom, koja predstavlja radikalnu promjenu u svim sferama društvenog života, promjenu svijesti, prelazak sa medicinskog na holistički pristup zasnovan na principima prava i punog učešća (Brkić Miroslav, *Usluge u zajednici - prepostavke procesa deinstitucionalizacije*).

Usluge podrške za život u zajednici obuhvataju aktivnosti koje podržavaju boravak korisnika u porodici ili neposrednom okruženju. Usluge podrške za život u zajednici su: dnevni boravak, pomoć u kući, stanovanje uz podršku, svratište, personalna asistencija, tumačenje i prevodenje na znakovni jezik i druge usluge podrške za život u zajednici.

Savjetodavno-terapijske i socijalno-edukativne usluge obuhvataju: savjetovanje, terapiju, medijaciju, SOS telefon i druge usluge s ciljem prevazilaženja kriznih situacija i unaprjeđivanja porodičnih odnosa.

Ambulanta je zdravstvena ustanova u kojoj se pruža vanbolnička zdravstvena zaštita. Ustanove socijalne i dječje zaštite, za lica smještena u tim ustanovama, obezbeđuju pružanje zdravstvene zaštite na primarnom nivou.

Skraćenice korišćene u tekstu sa značenjem:

ZKM - Zavod Komanski most,

CSR - Centar za socijalni rad,

MRSS - Ministarstvo rada i socijalnog staranja,

NVO - Nevladina organizacija,

MZ - Ministarstvo zdravlja,

ZSDZ - Zavod za socijalnu i dječju zaštitu,

UNDP - Program Ujedinjenih nacija za razvoj,

UN – Ujedinjene nacije,

JU – Javna Ustanova,

JLSU- Jedinica lokalne samouprave,

DSM - Dijagnostički i statistički priručnik za mentalne poremećaje.

1. Stanje i perspektiva

1.1 JU Zavod „Komanski most“

Zavod je osnovan 1976. godine kao Specijalni Zavod za djecu i omladinu, u kojem se obezbjeđivao smještaj, vaspitanje i profesionalna rehabilitacija lica sa težim i teškim mentalnim poremećajima. Odlukom o organizovanju Javne ustanove za smještaj lica sa posebnim potrebama, od 2. februara 2006. godine, Zavod je organizovan kao Javna ustanova za smještaj lica sa intelektualnim teškoćama. Broj djece se postepeno smanjivao, tako da je prerastao u Ustanovu za zbrinjavanje osoba sa ozbiljnim ograničenjima u socijalnom funkcionisanju zbog intelektualnih teškoća ili drugih kombinovanih smetnji u razvoju. Na osnovu člana 105 Zakona o socijalnoj i dječjoj zaštiti, Vlada Crne Gore je na sjednici od 27. decembra 2018. godine, donijela Odluku o izmjeni i dopuni odluke o organizovanju Javne ustanove Zavod „Komanski most“.

Djelatnost Zavoda obuhvata:

- pružanje usluga smještaja odraslih lica sa invaliditetom (umjerene, teže i teške intelektualne teškoće i poremećaji iz autističnog spektra);
- pružanje usluga podrške za život u zajednici;
- pružanje savjetodavno-terapijskih i socijalno-edukativnih usluga;
- pružanje stručne podrške i sprovođenje odgovarajuće obuke pružaocima usluge porodičnog smještaja;
- radno-okupaciono angažovanje u skladu sa fizičkim i psihičkim sposobnostima, kulturno zabavne aktivnosti i sl.;
- zdravstvenu zaštitu, koja se obezbeđuje, u skladu sa propisima o zdravstvenoj zaštiti i zdravstvenom osiguranju.

Zavod je jedina ustanova u Crnoj Gori koja se bavi smještajem odraslih lica sa umjerenim, težim i teškim intelektualnim teškoćama i poremećajima iz autističnog spektra. U Zavodu je, trenutno, na smještaju 116 korisnika, od čega 52 osoba ženskog pola i 64 osoba muškog pola, koji su smješteni u dvije odvojene paviljonske jedinice.

1.2 Materijalni resursi

Zavod se prostire na 3ha površine. Na jednom dijelu ove površine smještene su tri paviljonske jedinice, sala za fizioterapiju, prostor za radnu terapiju, kuhinja, vešeraj kao i upravna zgrada. Paviljonske jedinice su opremljene u skladu sa potrebama korisnika te uz adekvatnu prateću infrastrukturu zadovoljavaju visoke standarde. Smještajni kapacitet ustanove je 120 mesta.

1.3 Ljudski resursi

Stručni radnici, stručni saradnici i saradnici su stekli višegodišnje iskustvo u radu sa licima sa umjerenim, težim i teškim intelektualnim teškoćama i poremećajima iz autističnog spektra, i uz konstantne edukacije čine značajan resurs u procesu transformacije Zavoda.

U Zavodu je trenutno 86 zaposlenih.

U neposrednom radu sa korisnicima angažovano je 13 stručnih radnika, 4 stručna saradnika i 39 saradnika. Na administrativno-finansijskim poslovima angažovano je ukupno 12 zaposlenih dok je na pripremi hrane zaposленo 6 lica. Na poslovima održavanja higijene u objektima, uključujući i osoblje u vešeraju angažovano je ukupno 11 zaposlenih.

U cilju sveobuhvatne zdravstvene zaštite Zavod angaže i spoljne saradnike: ljekara opšte prakse, neuropsihijatra, stomatologa, ginekologa, fizijatra, ortopeda, neurologa, urologa i kardiologa. Takođe, u toku je postupak dobijanja ovlašćenja za obavljanje usluga primarne zdravstvene zaštite korisnika pri Ministarstvu zdravlja.

Struktura zaposlenih izgleda ovako:

Radno mjesto	Broj izvršilaca
Direktor	1
Rukovodilac Službe za smještaj i osnovne stručne poslove	1
Stručni radnik u službi za smještaj i osnovne stručne poslove	1
Rukovodilac Službe za radno-okupaciono angažovanje	1
Stručni radnik na radno-okupacionom angažovanju	10
Stručni saradnik za kulturno zabavne aktivnosti	1
Rukovodilac službe za finansijsko-administrativne i tehničke poslove	1
Stručni radnik na pravnim poslovima	1
Radnookupacioni animator	3
Fizioterapeut	2
Glavna medicinska sestra sa VSS	1
Medicinska sestra – tehničar	18
Njegovateljica	17
Frizer – brijač	1
Glavni kuvar	1
Kuvar	3
Pomoćni radnik u kuhinji	2
Vozač	1
Domar	2
Radnik na administrativnim poslovima	2
Magpcioner	1
Radnik u vešeraju	2
Peglarka-pralja	1
Portir	4
Radnik na održavanju higijene	8
Ukupno	86

1.4 Saradnja Zavoda sa drugim subjektima

Radi obezbjeđivanja što kvalitetnijeg života i rada korisnika, Zavod sarađuje sa organima državne uprave, opštine i drugim organizacijama u oblasti socijalne i dječje zaštite (organima Glavnog grada, Zaštitnikom ljudskih prava i sloboda, centrima za socijalni rad, Ministarstvom unutrašnjih poslova Crne Gore, Ministarstvom zdravlja, Domom zdravlja Podgorica, Kliničkim centrom Crne Gore, Specijalnom bolnicom za psihijatriju Dobrota, Medicinskim fakultetom, Fakultetom političkih nauka, Filozofskim fakultetom, Incijativom mladih za ljudska prava, NVO sektorom). Na regionalnom planu je ostvarena saradnja sa više sličnih ustanova, uz razmjenu znanja i iskustava u radu sa korisnicima.

2. Misija i vizija

Misija Zavoda je pružanje kvalitetne njegove i brige korisnicima, adekvatne defektološke, socijalne i psihološke podrške, razvijanje i očuvanje sposobnosti korisnika kao i zadovoljavanje svih njihovih potreba. Individualan pristup korisnicima ogleda se u sagledavanju njihovih želja, potreba i mogućnosti.

Vizija Zavoda je poboljšanje kvaliteta života korisnika koji borave u Zavodu i, u saradnji sa drugim organima, stvaranje uslova za realizovanje usluga podrške za život u zajednici, male grupne zajednice, savjetodavnih i drugih usluga.

3. Principi i zakonski okviri

Plan transformacije zasniva se na sledećim principima u skladu sa Zakonom o socijalnoj i dječjoj zaštiti:

- 1) **uvažavanja integriteta i dostojanstva korisnika socijalne i dječje zaštite** koja se zasniva na socijalnoj pravdi, odgovornosti i solidarnosti, koja se pruža uz poštovanje fizičkog i psihičkog integriteta, bezbjednosti, kao i uz uvažavanje moralnih, kulturnih i religijskih ubjedjenja, u skladu sa zajemčenim ljudskim pravima i slobodama;
- 2) **zabrane diskriminacije** korisnika po osnovu rase, pola, starosti, nacionalne pripadnosti, socijalnog porijekla, seksualne orientacije, vjeroispovijesti, političkog, sindikalnog ili drugog opredjeljenja, imovnog stanja, kulture, jezika, invaliditeta, prirode socijalne isključenosti, pripadnosti određenoj društvenoj grupi ili drugog ličnog svojstva;
- 3) **informisanja korisnika** o svim podacima koji su značajni za utvrđivanje njegovih socijalnih potreba i ostvarivanje prava, kao i o tome kako te potrebe mogu biti zadovoljene;
- 4) **individualnog pristupa** korisniku u pružanju prava iz socijalne i dječje zaštite;
- 5) **uvažavanja najboljeg interesa korisnika** u ostvarivanju prava iz socijalne i dječje zaštite;
- 6) **prevencije institucionalizacije i dostupnosti usluga u najmanje restriktivnom okruženju** uvijek kada za to postoje uslovi u njihovim domovima ili lokalnoj zajednici kroz

vaninstitucionalne oblike zaštite, koje osiguravaju različiti pružaoci usluga, sa ciljem poboljšanja kvaliteta života korisnika i njegove socijalne uključenosti;

7) **transparentnosti** u pogledu informisanja javnosti o socijalnoj i dječjoj zaštiti u sredstvima javnog informisanja, kao i na druge načine, u skladu sa zakonom.

Prema UN Konvenciji o pravima osoba sa invaliditetom, posebno članu 4 i članu 19, uvijek kada je to moguće, najčešće kod korisnika sa umjerenim intelektualnim teškoćama poželjno je uključiti ih u proces izbora usluge koja će se pružati. Proces transformacije Zavoda mora se sprovoditi uz blisko konsultovanje i aktivno uključivanje korisnika, njihovih roditelja ili staratelja, u najvećoj mogućoj mjeri.

Plan transformacije se bazira na međunarodnim dokumentima i zakonskoj regulativi:

- *Povelji o osnovnim pravima,*
- *Protokolu o izmjenama Evropske socijalne povelje,*
- *Konvenciji UN o pravima osoba sa invaliditetom,*
- *Evropskoj konvenciji o ljudskim pravima,*
- *Evropska konvencija o sprečavanju mučenja ili nečovječnih ili ponižavajućih postupanja ili kažnjavanja,*
- *Evropska strategija za osobe sa invaliditetom 2010-2020,*
- *Jedinstvenim evropskim smjernicama za prelazak sa institucionalne zaštite na brigu i podršku u zajednici,*
- *Strategiji razvoja sistema socijalne i dječje zaštite za period 2018 – 2022,*
- *Strategiji za integraciju lica sa invaliditetom u Crnoj Gori za period 2016-2020,*
- *Strategiji za zaštitu lica sa invaliditetom od diskriminacije i promociju jednakosti za period 2017-2021,*
- *Zakonu o socijalnoj i dječjoj zaštiti,*
- *Zakonu o zabrani diskriminacije osoba sa invaliditetom,*
- *Porodičnom zakonu Crne Gore,*
- *Zakonu o zdravstvenoj zaštiti,*
- *Zakonu o povlastici na putovanje lica sa invaliditetom,*
- *Pravilnik o bližim uslovima za pružanje i korišćenje, normativima i minimalnim standardima usluga podrške za život u zajednici,*
- *Pravilnik o bližim uslovima za pružanje i korišćenje, normativima i minimalnim standardima savjetodavno-terapijskih i socijalno-edukativnih usluga.*

3. Ciljevi, mjere i aktivnosti

4.1 Opšti cilj

Opšti cilj transformacije Zavoda jeste postepeno smanjivanje broja korisnika usluge smještaja kroz razvoj vještina za samostalan život i uspostavljanje usluga podrške za život u zajednici i savjetodavno-terapijskih i socijalno-edukativnih usluga.

4.2 Specifični ciljevi

Specifični ciljevi:

- stvaranje društvenih osnova za sprovođenje procesa transformacije;
- razvoj i uspostavljanje novih usluga socijalne zaštite;
- jačanje stručnih kapaciteta stručnih radnika, stručnih saradnika i saradnika zaposlenih u Zavodu;
- unapređivanje postojećih usluga;
- sprovođenje pripreme korisnika.

4.3 Mjere i aktivnosti

Specifični cilj 1: Stvaranje društvenih osnova za sprovođenje procesa transformacije.

Mjera 1.1: Podizanje nivoa svijesti građana putem medijskih kampanja o položaju i pravima lica sa umjerenim, težim i teškim intelektualnim teškoćama i poremećajima iz autističnog spektra.

Aktivnost 1.1.1: Pokretanje i održavanje efektivnih medijskih kampanja o položaju i pravima lica sa umjerenim, težim i teškim intelektualnim teškoćama i poremećajima iz autističnog spektra u saradnji sa relevantnim institucijama i NVO.

Specifični cilj 2: Razvoj i uspostavljanje novih usluga socijalne zaštite.

Mjera 2.1: Uspostavljanje i pružanje novih usluga.

Grupa aktivnosti 2.1.1: Uspostavljanje i pružanje usluge stanovanje uz podršku kao nove usluge koju pruža Zavod.

Grupa aktivnosti 2.2.2: Uspostavljanje i pružanje usluge mala grupna zajednica kao nove usluge koju pruža Zavod.

Grupa aktivnosti 2.2.3: Uspostavljanje i pružanje usluge savjetovanja.

Aktivnost 2.2.4: Prikupljanje dokumentacije i ispunjavanje standarda za licenciranje usluge dnevni boravak.

Aktivnost 2.2.5: Prikupljanje dokumentacije i ispunjavanje standarda za licenciranje usluge pomoć u kući.

Specifični cilj 3: Jačanje stručnih kapaciteta stručnih radnika, stručnih saradnika i saradnika zaposlenih u Zavodu.

Mjera 3.1: Sprovođenje kontinuiranih i organizovanih stručnih usavršavanja za stručne radnike, stručne saradnike i saradnike zaposlene u Zavodu.

Grupa aktivnosti 3.1.1: Organizovanje akreditovanih obuka za stručne radnike i stručne saradnike za pružanje usluga predviđenih Planom transformacije.

Aktivnost 3.1.2: Organizovanje obuka za saradnike za pružanje usluga predviđenih Planom transformacije.

Aktivnost 3.1.3: Organizovanje seminara i predavanja za stručne radnike i stručne saradnike– savremeni pristupi i metode u radu sa licima sa poremećajima iz autističnog spektra.

Aktivnost 3.1.4: Organizovanje seminara i predavanja za stručne radnike i stručne saradnike– savremeni pristupi i metode u radu sa licima sa umjerenim, težim i teškim intelektualnim teškoćama.

Aktivnost 3.1.5: Organizovanje studijskih posjeta za stručne radnike i stručne saradnike u cilju razmjene iskustava i upoznavanja primjera dobre prakse.

Mjera 3.2: Povećanje kadra u skladu sa potrebama Zavoda.

Aktivnost 3.2.1: Preraspodjela postojećeg kadra i povećanje broja izvršilaca u skladu sa potrebama Zavoda.

Mjera 3.3: Unapređenje kapaciteta stručnih radnika kroz uspostavljanje supervizijske podrške.

Aktivnost 3.3.1: Uspostavljanje supervizijske podrške.

Specifični cilj 4: Unapređivanje postojećih usluga.

Mjera 4.1: Unapređivanje usluga primarne zdravstvene zaštite korisnika.

Aktivnost 4.1.1: Opremanje ambulante i dobijanje ovlašćenja za obavljanje usluga primarne zdravstvene zaštite korisnika.

Mjera 4.2: Jačanje i dalje razvijanje podrške biološkim porodicama koje imaju članove sa umjerenim, težim i teškim intelektualnim teškoćama i poremećajima iz autističnog spektra u cilju povratka / ostanka u porodici.

Aktivnost 4.2.1: Sprovodenje detaljne analize individualnih planova rada i ponovo preispitivanje oblika zaštite u cilju sagledavanja svih opcija, uključujući i povratak u biološku porodicu.

Specifični cilj 5: Sprovodenje pripreme korisnika.

Mjera 5.1: Jačanje sposobnosti i životnih vještina lica sa umjerenim, težim i teškim intelektualnim teškoćama i poremećajima iz autističnog spektra za samostalan život u zajednici.

Grupa aktivnosti 5.1.1: Izrada i primjena kriterijuma za utvrđivanje stepena podrške korisnika.

Grupa aktivnosti 5.1.2: Uspostavljanje prelazne stambene jedinice u okviru Zavoda.

4.4 Očekivani rezultati

Očekivani rezultati:

1. povećan stepen informisanosti građana o potrebama i položaju lica sa umjerenim, težim i teškim intelektualnim teškoćama i poremećajima iz autističnog spektra;
2. ojačani stručni kapaciteti stručnih radnika, stručnih saradnika i saradnika;
3. dobijeno ovlašćenja za obavljanje usluga primarne zdravstvene zaštite korisnika.
4. razvijena prelazna stambena jedinica u okviru Zavoda;
5. dobijena licenca za pružanje usluga u oblasti socijalne i dječje zaštite i to za: uslugu stanovanje uz podršku, mala grupna zajednica, savjetovanje;
6. smanjen ukupan broj korisnika usluge smještaja za najmanje 10% usled prelaska istih na usluge stanovanje uz podršku i mala grupna zajednica;
7. uspostavljena usluga savjetovanja;
8. prikupljena dokumentacija za dobijanje licence za pružanje usluge dnevni boravak za odrasla i stara lica sa invaliditetom;
9. prikupljena dokumentacija za dobijanje licence za pružanje usluge pomoć u kući odrasloem i starom licu sa invaliditetom.

5. Razvoj novih usluga

Planom transformacije Zavoda u periodu 2020-2024 planira se zadržavanje i unapređivanje usluge smještaja za korisnike sa umjerenim, težim i teškim intelektualnim teškoćama i poremećajima iz autističnog spektra kao i razvoj:

1. prelazne stambene jedinice,
2. usluge stanovanje uz podršku – uspostavljanje i pružanje usluge,
3. usluge smještaj u malu grupnu zajednicu – uspostavljanje i pružanje usluge,
4. usluge savjetovanja – uspostavljanje i pružanje usluge,
5. usluge dnevni boravak – priprema dokumentacije za dobijanje licence,
6. usluge pomoć u kući – priprema dokumentacije za dobijanje licence.

5.1 Prelazna stambena jedinica

Opis aktivnosti

Prelazna stambena jedinica podrazumijeva pružanje podrške korisnicima usluge smještaja koji se pripremaju za prelazak na uslugu stanovanje uz podršku. Ova usluga ima za cilj da obezbijedi jačanje i ostvarivanje planiranih ciljeva za korisnike korišćenjem ličnih kapaciteta. Za potrebe uspostavljanja prelazne stambene jedinice, stručni radnici će kreirati interne procedure i planove aktivnosti na osnovu kojih će se sprovoditi priprema korisnika. Na taj način, grupne i dnevne aktivnosti biće detaljno opisane. Prostor koji će biti opremljen u skladu sa standardima, simuliraće odvojeni život. Od jednostavnijih do složenijih akcija, korisnici će imati priliku da postepeno uče i preuzmu odgovornost za svoje potrebe i postupke. Istovremeno, pratiće se napredak i stepen osposobljenosti i spremnosti korisnika za prelazak na uslugu stanovanje uz podršku.

Cilj aktivnosti

Cilj uspostavljanja prelazne stambene jedinice jeste priprema korisnika za život u zajednici razvijanjem i jačanjem vještina i znanja čime se doprinosi samostalnosti istih. Na ovaj način korisnicima će se omogućiti priprema prije prelaska na uslugu stanovanja uz podršku, a podrazumijeva:

- učenje praktičnih životnih vještina,
- stanovanje u prostoru koji se dijeli sa drugima,
- pripremu hrane, održavanje prostora u kojem borave,
- čuvanje i briga o garderobi i ličnim stvarima,
- razvijanje sposobnosti za rešavanje problema,
- razvijanje kapaciteta za uključivanje u zajednicu,
- osnaživanje i osposobljavanje korisnika za preuzimanje odgovornosti u samostalnom životu.

Ciljna grupa

Ciljna grupa su korisnici usluge smještaja Zavoda koji će, nakon pripreme u prelaznoj stambenoj jedinici i procjene sposobnosti, postati korisnici usluge stanovanja uz podršku, kao i budući korisnici usluge stanovanja uz podršku koji dolaze iz porodica.

Resursi potrebni za razvoj

Što se tiče resursa koji su neophodni za razvoj prelazne stambene jedinice potrebno je izvršiti adaptaciju C paviljonske jedinice koja se nalazi u okviru Zavoda, na način da podsjeća na porodično okruženje. Potrebno je osigurati :

- novčana sredstva za opremanje odgovarajućom opremom (namještajem, opremom za kuhinju i trpezariju i drugim stvarima neophodnim za stanovanje).

Kadrovi / ljudski resursi

Stručni radnici, stručni saradnici i saradnici zaposleni u Zavodu pružaće podršku korisnicima u osamostaljivanju i pripremi za prelazak na život u zajednici.

Značaj prelazne stambene jedinice

Prelazna stambena jedinica je od velikog značaja korisnicima koji se izmještaju iz Zavoda jer simulira uslove porodičnog okruženja pripremajući ih na taj način za život u zajednici. Priprema je neophodna s obzirom na broj godina koje su korisnici proveli u Zavodu, i time bili uskraćeni za korišćenje vještina koje će im biti od važnosti za prelazak na uslugu stanovanje uz podršku.

5.2 Stanovanje uz podršku

Opis usluge

Pružalač usluge stanovanje uz podršku u skladu sa karakteristikama, kapacitetima i potrebama korisnika obezbeđuje jednu ili više aktivnosti:

- podršku u uspostavljanju i održavanju kontakata sa licima važnim za korisnika;
- organizovanje radno-okupacionih i edukativnih aktivnosti;
- razvijanje vještina koje se odnose na pripremu obroka, održavanje lične higijene i higijene prostora, vođenje domaćinstva, održavanje stana i staranje o ličnim stvarima;
- podršku u razvoju samostalnosti u donošenju odluka i preuzimanju odgovornosti;
- relaksaciju i rekreaciju; i
- pomoć u profesionalnoj orientaciji i obrazovanju.

Cilj usluge

Cilj usluge je izmještanje korisnika iz Zavoda kako bi živjeli u prirodnom okruženju, na maksimalnom nivou samostalnosti i integracije. Uključivanjem korisnika koji dolaze iz porodice vršila bi se prevencija institucionalizacije. Usluga korisnicima nudi smještaj u stanovima u

lokalnoj zajednici uz pružanje određenog stepena podrške uslovljene njihovim sposobnostima. Usluga podrazumijeva smještaj korisnika u stanu za maksimalno 4 osobe.

Ciljna grupa

U kontekstu transformacije, Zavod će ovu uslugu pružati odraslim i starim licima sa invaliditetom. Uslugu će koristiti korisnici usluge smještaja u Zavodu, kao i korisnici kojima njega koju im pruža porodica postane neadekvatna njihovim potrebama ili neodgovarajuća.

Resursi potrebni za razvoj i pružanje usluge

Potrebno je osigurati :

- prostor i materijalne uslove za uslugu stanovanje uz podršku u skladu sa propisanim normativima i minimalnim standardima,
- novčana sredstva za potrebe edukacije stručnih radnika, stručnih saradnika i saradnika,
- novčana sredstva za potrebe organizovanja studijskih posjeta u cilju upoznavanja primjera dobre prakse i razmjene iskustava za stručne radnike i stručne saradnike.

Kadrovi/ljudski resursi

Pružalac usluge stanovanje uz podršku treba da ima:

- za lica sa invaliditetom - na 12 korisnika jednog stručnog radnika, a na četiri korisnika jednog saradnika;

Značaj usluge

Ovom uslugom se:

- obezbjeđuje prirodnije okruženje za život,
- podstiče samostalnost korisnika,
- sprečava institucionalizacija.

5.3 Mala grupna zajednica

Opis usluge

Pored usluge stanovanja uz podršku, jedna od najznačajnijih aktivnosti transformacije Zavoda jeste i uspostavljanje i pružanje usluge smještaja u malu grupnu zajednicu. Usluga se pruža korisniku radi povratka u biološku porodicu i pripreme za samostalan život. Zavod će korisnicima obezbijediti:

- podršku u psihosocijalnom razvoju i očuvanju potencijala korisnika,
- podršku u ostvarivanju kontakata sa porodicom i drugim licima važnim za korisnika,
- organizovanje slobodnog vremena, kulturno-zabavnih i sportskih sadržaja u skladu sa interesovanjima i sklonostima,

- rehabilitaciju i terapiju u skladu sa potrebama.

Cilj usluge

U kontekstu transformacije Zavoda cilj usluge je priprema korisnika za samostalan život. U procesu pružanja usluge poseban značaj ima razvoj potencijala i osnaživanje korisnika, kao i priprema za samostalan život koja podrazumijeva:

- razvijanje vještine za prepoznavanje i rješavanje problema,
- razvijanje komunikacionih vještina,
- razvijanje vještine samozaštite,
- da donosi odluke i preuzima ličnu odgovornost.

Ciljna grupa

Zavod će ovu uslugu pružati odraslim i starim licima sa invaliditetom. Uslugu će koristiti korisnici usluge smještaja u Zavodu, kao i korisnici kojima njega koju im pruža porodica postane neadekvatna njihovim potrebama ili neodgovarajuća

Uslugu može koristiti najviše osam korisnika.

Resursi potrebni za razvoj i pružanje usluge

Potrebno je osigurati :

- odgovarajući stambeni prostor i materijalne uslove u skladu sa propisanim normativima i minimalnim standardima,
- novčana sredstva za potrebe edukacije stručnih radnika, stručnih saradnika i saradnika,
- novčana sredstva za potrebe organizovanja studijskih posjeta u cilju upoznavanja primjera dobre prakse i razmjene iskustava za stručne radnike i stručne saradnike.

Kadrovi / ljudski resursi

Uslugu smještaja u malu grupnu zajednicu će pružati stručni radnici i stručni saradnici u skladu sa Pravilnikom o bližim uslovima za pružanje i korišćenje usluga, normativima i minimalnim standardima usluga za smještaj djece i mladih u ustanovu i malu grupnu zajednicu („Službeni list Crne Gore“, broj 18/18). Nakon sprovodenja planiranih obuka stručni kadar zaposlen u Zavodu spremjan je za pružanje usluge smještaja u malu grupnu zajednicu. Ukoliko se ukaže potreba moguće je i otvaranje novih radnih mesta.

Značaj usluge

Ovom uslugom se:

- obezbjeđuje prirodnije okruženje za život,
- podstiče samostalnost korisnika,
- sprečava institucionalizacija.

5.4 Savjetovanje

Opis usluge

Zavod će uslugu savjetovanja, osim korisnicima usluge smještaja, u cilju prevencije institucionalizacije pružati i korisnicima koji nijesu korisnici usluge smještaja kao i članovima njihovih porodica.

Cilj usluge

Cilj savjetovanja jeste podrška i osnaživanje korisnika i to kroz:

- osnaživanje za prihvatanje promjene,
- podršku u psihosocijalnom razvoju i očuvanju potencijala,
- podršku u unapređivanju kvaliteta odnosa sa porodicom, grupom i drugim licima važnim za korisnika,
- razvoj vještina za prepoznavanje i rješavanje problema,
- razvoj komunikacionih vještina,
- razvoj vještina samozaštite i donošenja odluka i preuzimanje lične odgovornosti.

Ciljna grupa

Usluga savjetovanja, kao jedna od usluga u okviru savjetodavno-terapijskih i socijalno-edukativnih usluga pružaće se odraslim i starim licima sa invaliditetom. To mogu biti korisnici usluge smještaja u Zavodu, drugih usluga koje će Zavod pružati, ali i bilo koje drugo odraslo i staro lice sa invaliditetom koje ne koristi pomenute usluge. Takođe, usluge će se pružati porodicama koje imaju članove koji su lica sa invaliditetom.

Resursi potrebni za razvoj i pružanje usluge

Pružalac usluge treba da ima odgovarajući prostor i stručne radnike.

Kadrovi / ljudski resursi

Pružalac usluge savjetovanja treba da ima jednog stručnog radnika na osnovnim stručnim poslovima.

Značaj usluge

Savjetovanjem se korisnici osnažuju za prihvatanje promjena; unapređuje se kvalitet odnosa sa porodicom, grupom i drugim licima važnim za korisnika i unapređuju se njihove vještine.

5.5 Dnevni boravak

Planom transformacije planirano je uvođenje tri nove usluge kao i priprema i licenciranje dvije. Jedna od njih je usluga dnevnog boravka za odrasla i stara lica sa invaliditetom kao jedna od usluga podrške za život u zajednici. Dnevni boravak se, u kontekstu transformacije Zavoda može posmatrati kao mjera prevencije institucionalizacije. U okviru ove usluge sprovodiće se

aktivnosti koje podržavaju boravak korisnika u porodici ili neposrednom okruženju. Biće namijenjena odraslim i starim licima sa invaliditetom, a u cilju unapređenja kvaliteta njihovog života, socijalne integracije i osposobljavanja za samostalan život. Zavod će u narednom periodu aktivno raditi na ispunjavanju standarda za dobijanje licence za pružanje ove usluge. Potrebno je u skladu sa Pravilnikom o bližim uslovima za pružanje i korišćenje, normativima i minimalnim standardima usluga podrške za život u zajednici, obezbijediti:

- odgovarajući prostor;
- materijalne uslove;
- obrok i održavanje lične higijene i higijene prostora;
- sigurno okruženje;
- razvoj potencijala korisnika i osnaživanje korisnika.

Cilj usluge

Cilj usluge dnevni boravak je unapređenje života korisnika kroz održavanje i razvijanje socijalnih, psiholoških i fizičkih funkcija i vještina u neposrednom okruženju kako bi se u što većoj mjeri osposobili za samostalan život.

5.6 Pomoć u kući

Pomoć u kući je usluga podrške za život u zajednici koja će se od strane Zavoda pružati odraslim i starim licima sa invaliditetom. Takođe se može smatrati mjerom za sprječavanje institucionalizacije. Svrha ove usluge biće pružanje podrške korisnicima u zadovoljavanju svakodnevnih životnih potreba u njihovim domovima, te održavanje i unapređenje kvaliteta njihovog života kao i odlaganje i sprečavanje smještaja u ustanove. Zavod će u narednom periodu aktivno raditi na ispunjavanju standarda za dobijanje licence za pružanje ove usluge. Potrebno je, u skladu sa Pravilnikom o bližim uslovima za pružanje i korišćenje, normativima i minimalnim standardima usluga podršku za život u zajednici, obezbijediti:

- odgovarajući prostor;
- sigurno okruženje;
- razvoj potencijala korisnika i osnaživanje korisnika.

Potrebno je obezbijediti novčana sredstva za potrebne edukacije stručnih radnika.

Cilj usluge

Cilj usluge pomoć u kući je zadovoljavanje svakodnevnih životnih potreba korisnika kako bi se održao i unaprijedio kvalitet života.

6. Plan aktivnosti

Plan aktivnosti sadrži sljedeće podatke:

1. pregled opšteg i specifičnih ciljeva,
2. koje mјere odnosno aktivnosti bi trebalo realizovati,
3. indikatore rezultata,
4. period realizacije predviđenih aktivnosti,
5. ko su odgovorni akteri za realizaciju svake planirane aktivnosti,
6. potrebni resursi.

Plan aktivnosti odnosi se na sve 4 godine sproveđenja Plana transformacije, počevši od trećeg kvartala 2020. godine do trećeg kvartala 2024. godine.

Opšti cilj				
Postepeno smanjivanje broja korisnika usluge smještaja kroz razvoj vještina za samostalan život i uspostavljanje usluga podrške za život u zajednici i savjetodavno-terapijskih i socijalno-edukativnih usluga.				
Indikator učinka:				
Smanjen broj korisnika za najmanje 10% od ukupnog broja korisnika do trećeg kvartala 2024. godine.				
Specifični cilj 1: Stvaranje društvenih osnova za sproveđenje procesa transformacije.				
Mjera 1.1 - Podizanje nivoa svijesti građana putem medijskih kampanja o položaju i pravima lica sa umjerenim, težim i teškim intelektualnim teškoćama i poremećajima iz autističnog spektra.				
Aktivnosti	Indikatori	Period realizacije	Odgovorni akteri	Potrebni resursi
Aktivnost 1.1.1: Pokretanje i održavanje efektivnih medijskih kampanja o položaju i pravima lica sa umjerenim, težim i teškim intelektualnim teškoćama i poremećajima iz autističnog spektra u	Indikator 1.1.1: Sprovedena najmanje jedna medijska kampanja na godišnjem nivou.	III kvartal 2020 → u kontinuitetu	ZKM Partneri: MRSS MZ JLSU NVO	Budžet ZKM Donacije

saradnji sa relevantnim institucijama i NVO.				
Specifični cilj 2: Razvoj i uspostavljanje novih usluga socijalne zaštite.				
Mjera 2.1 - Usputstavljanje i pružanje novih usluga.				
Aktivnosti	Indikatori	Period realizacije	Odgovorni akteri	Potrebni resursi
Grupa aktivnosti 2.1.1:Uspostavljanje i pružanje usluge stanovanje uz podršku kao nove usluge koju pruža Zavod.	Indikator rezultata za grupu aktivnosti 2.1.1: Broj korisnika usluge stanovanje uz podršku.	I kvartal 2021 → u kontinuitetu		
Aktivnost 1: Prikupljanje dokumentacije i ispunjavanje standarda za licenciranje usluge stanovanje uz podršku.	Indikator rezultata 1: Dobijena licenca za pružanje usluge stanovanje uz podršku.	I kvartal 2021 → III kvartal 2021	Aktivnost 1. ZKM Partner: MRSS LSU CSR	Aktivnost 1. i 3. Budžet ZKM Donacije
Aktivnost 2: Procjena sposobljenosti i izmještanje korisnika iz prelazne stambene jedinice.	Indikator rezultata 2: Sprovedena konačna procjena korisnika.	III kvartal 2021	Aktivnost 2. ZKM Partner: CSR	Aktivnost 2. i 4. Nijesu potrebna sredstva
Aktivnost 3: Pružanje usluge stanovanje uz podršku.	Indikator rezultata 3: Broj korisnika usluge stanovanje uz podršku.	III kvartal 2021 → u kontinuitetu	Aktivnost 3. i 4. ZKM	
Aktivnost 4: Kreiranje internih procedura i planova aktivnosti tokom korišćenja usluge stanovanje uz podršku.	Indikator rezultata 4: Kreiran interni Program pružanja podrške korisnicima tokom korišćenja usluge stanovanje uz podršku.	III kvartal 2021 → u kontinuitetu		

Grupa aktivnosti 2.1.2: Uspostavljanje i pružanje usluge mala grupna zajednica kao nove usluge koju pruža Zavod.	Indikator rezultata za grupu aktivnosti 2.1.2: Broj korisnika usluge mala grupna zajednica.	I kvartal 2022 → u kontinuitetu		
	Aktivnost 1: Prikupljanje dokumentacije i ispunjavanje standarda za licenciranje usluge mala grupna zajednica.	Indikator rezultata 1: Dobijena licenca za pružanje usluge mala grupna zajednica.	I kvartal 2022 → III kvartal 2022	
	Aktivnost 2: Procjena i usmjeravanje korisnika za uslugu mala grupna zajednica.	Indikator rezultata 3: Broj korisnika usluge mala grupna zajednica.	IV kvartal 2022 → u kontinuitetu	
Grupa aktivnosti 2.1.3: Uspostavljanje i pružanje usluge savjetovanja.	Indikator rezultata za grupu aktivnosti 4.2.3: Broj korisnika usluge savjetovanja.	IV kvartal 2022 → u kontinuitetu		
	Aktivnost 1: Adaptacija i opremanje prostora u okviru Zavoda za pružanje usluge savjetovanja.	Indikator rezultata 1: Adaptiran i opremljen prostor u okviru Zavoda za pružanje usluge savjetovanja.	III kvartal 2023	Aktivnost 1. i 3. ZKM
	Aktivnost 2: Prikupljanje dokumentacije i	Indikator rezultata 2: Dobijena licenca	III kvartal 2023	Aktivnost 2. ZKM

ispunjavanje standarda za licenciranje usluge savjetovanja. Aktivnost 3: Pružanje usluge savjetovanja.	za pružanje usluge savjetovanja. Indikator rezultata 3: Broj korisnika usluge savjetovanja.	III kvartal 2023 → u kontinuitetu	Partner: MRSS	
Aktivnost 2.1.4: Prikupljanje dokumentacije i ispunjavanje standarda za licenciranje usluge dnevni boravak.	Indikator 4.2.4: Prikupljenja dokumentacija za licenciranje usluge dnevni boravak	III kvartal 2024	ZKM Partner: MRSS LSU CSR	Budžet ZKM Donacije
Aktivnost 2.1.5: Prikupljanje dokumentacije i ispunjavanje standarda za licenciranje usluge pomoć u kući.	Indikator 4.2.5: Prikupljenja dokumentacija za licenciranje usluge pomoć u kući.	III kvartal 2024	ZKM Partner: MRSS LSU CSR	Budžet ZKM Donacije

Specifični cilj 3: Jačanje stručnih kapaciteta stručnih radnika, stručnih saradnika i saradnika zaposlenih u Zavodu.

Mjera 3.1 - Sprovođenje kontinuiranih i organizovanih stručnih usavršavanja za stručne radnike, stručne saradnike i saradnike zaposlene u Zavodu.

Aktivnosti	Indikatori	Period realizacije	Odgovorni akteri	Potrebni resursi
Grupa aktivnosti 3.1.1 Organizovanje akreditovanih obuka za stručne radnike i stručne saradnike za pružanje usluga predviđenih Planom transformacije.	Indikator rezultata za grupu aktivnosti 3.1.1 Broj održanih obuka za stručne radnike i stručne saradnike.	IV kvartal 2020 → u kontinuitetu		
Aktivnost 1: Organizovanje akreditovanih obuka za stručne radnike i stručne saradnike za	Indikator rezultata 1: Održana najmanje jedna akreditovana obuka za stručne radnike i	IV kvartal 2020 → u kontinuitetu	Aktivnost 1. i 2. ZSDZ	Aktivnost 1. i 2. Budžet ZKM

pružanje usluge stanovanje uz podršku.	stručne saradnike na godišnjem nivou.		Partner: ZKM	Donacije
Aktivnost 2: Organizovanje akreditovanih obuka za stručne radnike i stručne saradnike za pružanje usluge mala grupna zajednica.	Indikator rezultata 2: Održana najmanje jedna akreditovana obuka za stručne radnike i stručne saradnike na godišnjem nivou.	IV kvartal 2020 → u kontinuitetu		
Aktivnosti 3.1.2: Organizovanje obuka za saradnike za pružanje usluga predviđenih Planom transformacije.	Indikator 3.1.2 Održana najmanje jedna obuka za saradnike na godišnjem nivou.	IV kvartal 2020 → u kontinuitetu	ZSDZ Partneri: ZKM	Budžet ZKM Donacije
Aktivnost 3.1.3: Organizovanje seminara i predavanja za stručne radnike i stručne saradnike – savremeni pristupi i metode u radu sa licima sa poremećajima iz autističnog spektra.	Indikator 3.1.3:Održan najmanje jedan seminar i/ili predavanje za stručne radnike i stručne saradnike na godišnjem nivou.	II kvartal 2021 → u kontinuitetu	ZKM Partner: ZSDZ MZ	Budžet ZKM Donacije
Aktivnost 3.1.4: Organizovanje seminara i predavanja za stručne radnike i stručne saradnike – savremeni pristupi i metode u radu sa licima sa umjerenim, težim i teškim intelektualnim teškoćama.	Indikator 3.1.4: Održan najmanje jedan seminar i/ili predavanje za stručne radnike i stručne saradnike na godišnjem nivou.	IV kvartal 2020 → u kontinuitetu	ZKM Partner: ZSDZ MZ	Budžet ZKM Donacije
Aktivnost 3.1.5: Organizovanje	Indikator 3.1.5: Održana najmanje	IV kvartal 2020 → u kontinuitetu	ZKM	Budžet ZKM

studijskih posjeta za stručne radnike i stručne saradnike u cilju razmjene iskustava i upoznavanja primjera dobre prakse.	jedna studijska posjeta za stručne radnike i stručne saradnike na godišnjem nivou.		Partner: ZSDZ MZ	Donacije
---	--	--	------------------------	----------

Mjera 3.2 - Povećanje kadra u skladu sa potrebama Zavoda.

Aktivnosti	Indikatori	Period realizacije	Odgovorni akteri	Potrebni resursi
Aktivnost 3.2.1: Preraspodjela postojećeg kadra i povećanje broja izvršilaca u skladu sa potrebama pružaoca usluge.	Indikator 3.2.1:Ispunjeni standardi propisani pravilnicima o pružanju usluga.	III kvartal 2021 → u kontinuitetu	ZKM Partner: MRSS	Budžet ZKM Donacije

Mjera 2.3 – Unapređenje kapaciteta stručnih radnika kroz uspostavljanje supervizijske podrške.

Aktivnost	Indikator	Period realizacije	Odgovorni akteri	Potrebni resursi
Aktivnost 2.3.1: Uspostavljanje supervizijske podrške.	Indikator 2.3.1:Uspostavljena supervizijska podrška.	III kvartal 2020 → kontinuirano	ZSDZ Partneri: ZKM	Nijesu potrebna sredstva

Specifični cilj 4: Unapređivanje postojećih usluga.

Mjera 4.1 - Unapređivanje usluga primarne zdravstvene zaštite korisnika.

Aktivnost	Indikator	Period realizacije	Odgovorni akteri	Potrebni resursi
-----------	-----------	--------------------	------------------	------------------

Aktivnost 4.1.1: Opremanje ambulante i dobijanje ovlašćenja za obavljanje usluga primarne zdravstvene zaštite korisnika.	Indikator 4.1.1:Dobijeno ovlašćenje za obavljanje usluga primarne zdravstvene zaštite korisnika.	IV kvartal 2020 → IV kvartal 2021	ZKM Partneri: MZ	Budžet ZKM Donacije
Mjera 4.2 - Jačanje i dalje razvijanje podrške biološkim porodicama koje imaju članove sa umjerenim, težim i teškim intelektualnim teškoćama i poremećajima iz autističnog spektra u cilju povratka / ostanka u porodici.				
Aktivnosti	Indikatori	Period realizacije	Odgovorni akteri	Potrebni resursi
Aktivnost 4.2.1:Sprovođenje detaljne analize individualnih planova rada i ponovo preispitivanje oblika zaštite u cilju sagledavanja svih opcija, uključujući i povratak u biološku porodicu.	Indikator 4.2.1:Izrađeni novi individualni planovi rada za sve korisnike.	IV kvartal 2020 → u kontinuitetu	CSR Partneri: ZKM	Nijesu potrebna sredstva
Specifični cilj 5: Sprovođenje pripreme korisnika.				
Mjera 5.1: Jačanje sposobnosti i životnih vještina lica sa umjerenim, težim i teškim intelektualnim teškoćama i poremećajima iz autističnog spektra za samostalan život u zajednici.				
Aktivnost	Indikator	Period realizacije	Odgovorni akteri	Potrebni resursi
Grupa aktivnosti 5.1.1: Izrada i primjena kriterijuma za utvrđivanje stepena podrške korisnika. Aktivnost 1: Formiranje stručnog	Indikator rezultata za grupu aktivnosti 4.1.1:Primjena kriterijuma za utvrđivanje stepena podrške korisnika.	IV kvartal 2020 → u kontinuitetu IV kvartal 2020	Aktivnost 1. i 2.	Aktivnost 1. i 2.

tim za izradu kriterijuma za utvrđivanje stepena podrške korisnika. Aktivnost 2:Održavanje sastanaka stručnog tima za izradu kriterijuma za utvrđivanje stepena podrške korisnika.	Indikator rezultata 1: Formiran stručni tim. Indikator rezultata 2: Broj sastanaka tima za izradu kriterijuma za utvrđivanje stepena podrške korisnika.	I kvartal 2021	ZKM	Budžet ZKM Donacije
Grupa aktivnosti 5.1.2:Uspostavljanje prelazne stambene jedinice u okviru Zavoda. Aktivnost 1: Kreiranje internih procedura i planova aktivnosti koji će se primjenjivati u prelaznoj stambenoj jedinici. Aktivnost 2: Adaptacija i opremanje prelazne stambene jedinice u okviru Zavoda. Aktivnost 3:Izmještanje određenog broja korisnika u prelaznu stambenu jedinicu i sprovođenje pripreme.	Indikator rezultata za grupu aktivnosti 4.1.2:Uspostavljena prelazna stambena jedinica u okviru Zavoda. Indikator rezultata 1: Kreirane interne procedure i planovi aktivnosti koji će se sprovoditi u prelaznoj stambenoj jedinici. Indikator rezultata 2: Adaptirana i opremljenja prelazna stambena jedinica. Indikator rezultata 3: Broj korisnika izmještenih u prelaznu stambenu jedinicu.	IV kvartal 2020 → u kontinuitetu IV kvartal 2020 IV kvartal 2020 → u kontinuitetu	Aktivnost 1, 2. i 3. ZKM	Aktivnost 1, 2. i 3. Budžet ZKM

7. Rizici

Plan transformacije podrazumijeva niz različitih mjera i aktivnosti koje sa sobom nose i niz rizika. Očekivani rizici:

- otpor korisnika i njihovih porodica prema novim uslugama;
- nemogućnost obezbjeđivanja potrebnih materijalnih sredstava, te posledično nemogućnost ispunjavanja standarda za licenciranje usluga;
- neadekvatna saradnja sa relevantnim akterima (jedinice lokalnih samouprava, NVO...)
- nemogućnost obezbjeđivanja potrebnih akreditovanih obuka za stručne radnike i stručne saradnike;
- otpor zajednice i nedovoljno senzibilisana javnost;
- teškoće u koordinisanju uslugama;
- visoki tranzicioni troškovi.

8. Budžet

Transformacija Zavoda uglavnom će se finansirati iz redovnih izvora, budžeta Zavoda. Takođe, u procesu razvoja usluga očekivano je i ostvarivanje saradnje i finansijska podrška od strane lokalnih samouprava. Ukoliko se ostvari saradnja, dodatna finansiranja moguća su od strane domaćih i međunarodnih donatora, EU i UN fondova, posebno fondova u okviru IPA II.

Pripremili:

Vesna Vujisić, stručni radnik na radno-okupacionom angažovanju, predsjednica Radne grupe, JU Zavod „Komanski most“

Ivana Koprivica, stručni radnik na radno-okupacionom angažovanju, JU Zavod „Komanski most“

Mr Ivana Šuković, načelnica Direkcije za razvoj usluga u Direktoratu za socijalno staranje i dječju zaštitu, Ministarstvo rada i socijalnog staranja

Miloš Ristić, samostalni savjetnik i za licenciranje i akreditaciju, Zavod za socijalnu i dječju zaštitu

Nedim Pepić, rukovodilac Službe za odrasla i stara lica, JU Centar za socijalni rad za Glavni grad Podgorica , opštinu u okviru Glavnog grada Golubovci i opštinu Tuzi

Dr Mevlida Gusinjac, direktorka Direktorata za zdravstvenu zaštitu, Ministarstvo zdravlja

Milena Dujović, samostalna savjetnica II za socijalnu i dječju zaštitu, Sekretarijat za socijalno staranje

